
NÈSTOR LUJÁN

El gust de la llibertat

(Publicat a l'*Avui*)

Vaig conèixer Raimon, que el pròxim dia 23, al Palau Sant Jordi, commemora els trenta anys de l'edició del seu primer disc, a la seva primera visita com a cantant a Barcelona. Eren els temps dels primers Setze Jutges —Miquel Porter, Remei Abella, als qui aviat s'hi afegiria Francesc Pi de la Serra— i recordo que fou el meu cunyat, Josep Maria Espinàs, tant amatent a tot quant significués la revelació de nous valors, el qui em va parlar primer i amb entusiasme d'ell, d'aquell jove estudiant de Filosofia i Lletres de la Universitat de València, que havia conegut a Castelló. Va cantar per primera vegada a Barcelona, si no em falla la memòria, la nit de la concessió dels premis de literatura catalana de 1962. Foren una gran revelació les seves cançons *Al vent*, *La pedra*, *Som*. Gaudia d'un clar magnetisme com a cantant, una bella, esvelta i desafiant actitud vital. La seva creació *Al vent*, posseïa el do, com va dir de *La Marsellesa* el compositor Getry, d'infondre a l'esperit de l'home “el gust d'ésser lliure”. Era una cançó clamorosa, cridada, bategadora. Després, sense deixar la vessant del clamor, Raimon va inclinar-se cap a un cant més meditatiu, en ocasions dolorosament preocupat. Però difícilment podrem oblidar el Raimon de vint-i-tres anys, amb la seva guitarra, el seu floc rebel, la seva veu libèrrima. Era la revelació d'una poesia, d'una actitud poètica i compromesa.

Penso en la importància espiritual que ha tingut la cançó entre nosaltres. No hi ha res de nou en l'entroncament de la cançó amb la vida i la història dels pobles. A França, Guy Breton ha explicat en deu volums la història de la vida amorosa del seu país a través del cant. Certament, França ha estat un país cantaire polític i social per excel·lència. El segle XVIII seria inexplicable sense la bona desena de toms de cançons de Clairambault-Maurepas, que són la més divertida i alligadora lectura. I així, a França, va poder dir Chamfort que l'*ancien régime* era una monarquia absoluta endolcida per les cançons. Al país veí, la caiguda del règim no va acabar amb les cançons i en l'època romàntica —els anys de Beranger— existien a París no menys de quatre-centes societats de cant autoritzades, amèn dels cantaires del carrer. La cançó ha estat en tots els moments el gran recurs moral de França. Ho ha estat en moltíssims altres pobles en moments difícils.

La cançó és quelcom d'eminentment popular, un art a l'aire lliure, a l'espai obert. Però, com a sovint s'ha dit, l'oposició radical entre poesia popular i poesia culta és una antítesi artificial i gairebé sempre equívoca. Qualsevol poesia pot ser popular quan la seva forma i la seva expressió assoleixen l'impacte suficient per ésser retinguda per la memòria col·lectiva que llavors la conserva i en alguns aspectes por millorar-la. Com ha escrit Claude Roy, un text es converteix en popular quan qui l'escolta o el llegeix, no es pregunta de qui és, sinó que l'interessa el que diu. I el que digui ha de ser un sentiment comú, una veritat compartida, una identitat profundament amitjanada amb els pobles que l'escolten. Llavors la cançó pot durar, ésser útil, servir de reconfortant, capficada i generosa esperança.

Així ha pensat sempre Raimon que devia fer amb la seva obra i amb la dels grans poetes nostres, els vells amics del poble, “ab tots los bons que em trob en companyia”. Que són els poetes clàssics, Ausiàs March, Anselm Turmeda, Jordi de Sant Jordi, Valeri Fuster, Joan Roís de Corella i Joan Timoneda. I els contemporanis, Salvador Espriu i Pere Quart. A ells els ha cedit la seva força melòdica, amb la seva veu els ha apropat a la realitat quotidiana, al món limitat i aspre en què vivim.

No m'ha estranyat l'èxit de Raimon, que als cinquanta-tres anys gira la vista enrera, potser amb nostàlgia. De Pierre Jean Beranger, el gran cantant del segle XIX, es va dir que amb les seves petites obres mestres havia portat la felicitat a milers, a centenars de milers de persones. De Raimon podríem afirmar que les seves cançons han seduït per la preocupació, per la reflexió profunda també milers de persones. Que és possiblement, sinó una forma de felicitat en el sentit superficial de la paraula, un vehicle de coneixement i d'identificació amb idees i sentiments que es comparteixen autènticament en aquella torbadora i essencial “obscura arrel del crit” de la qual parlava el poeta.

(10 d'abril de 1993)

Palau Sant Jordi , 1993. Foto: P. Herrero

1968

RAI

Nunca visto el modo
ser ley para todos.
Nunca visto la sangre
- Que solo hace sangre -
ser ley del mundo.

Bolíman

UNIVERSIDAD
DE
MADRID

Mayo de 1968

MON

UNION DE Departamentos
DE
Actividades Culturales

Impreso en el taller de la Universidad de Madrid

Cartell del recital a la Universitat Complutense de Madrid, Facultat de Ciències Polítiques i Econòmiques, 1968.